

6979 J5

Naczelne Dowództwo W. P.
(Sztab Generalny).

Poczta polowa Nr. 53. 21. Marca 1910 r.

ODDZIAŁ II.

Ew/G. Nr. 12978/II.

23. MAR. 1921

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

w B e l w e d e r z e.

Przedkłada ^{się} odpis raportu Pełnomocnika Wojskowego
i Morskiego w Londynie Nr. 408/tajne z dnia 7. III. r. b.

1 załącznik.

Za zgodność:

[Handwritten signature]

I. Zast. Szefa Sztabu

K U L I N S K I m.p.

O t r z y m u j a.

Adjutantura Generalna

M.S. Wojsk. Oddz. II.

M.S. Zagranicznych.

ARCHIVES
New York

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L: Dz. 6979 J5 dnia 8 / IV 1921 r.

serg. Wydział

Pełnomocnik Wojskowy i Morski
przy Poselstwie Polskiem
w Londynie.

ODPIS.

38, Cadogan Square, S.W.

Londyn, dnia 7-go Marca 1921 r.

No.408/Tajne.

D O

Naczelnego Dowództwa W.P.

Oddział II

w Warszawie.

Rokowania
Anglo-So-
wieckie.

Dnia 4 Marca Krassin powrócił do Londynu, przywoząc z sobą zmodyfikowany w Moskwie projekt Traktatu handlowego. W udzielonym przedstawicielowi dziennika " Sunday Times " interview /załącznik No.1/ Krassin oświadczył, że traktat z Anglią będzie zapewne za kilka dni podpisany, o ile oczywiście Rząd Angielski przystanie na przeprowadzone przez Rząd Sowieców w projekcie Londyńskim zmiany, dotyczące się przede wszystkim propagandy; że jest on upełnomocniony do negocjowania i podpisania Traktatu. Następnie wyraził się on, że Polska o tyle istnieć będzie, o ile otwartą będzie dla tranzytu rosyjsko-niemieckiego.

Śląsk Górny.

Przybyły dnia 23 Lutego do Londynu poseł nasz w Brukselli Hr.Sobański prowadzi tutaj rokowania z delegacją Włoską w sprawie węgla Śląskiego. Rokowania toczą się nader pomyślnie i, o ile dojdą do skutku, mogą zapewnić nam pomoc Włoch w sprawie Górnego Śląska, która, właściwie mówiąc, jest wciąż otwarta, albowiem lada dzień nastąpić może nieprzewidziana nowa decyzja Najwyższej Rady w tej sprawie, anulująca poprzednią.

Traktat Sewski.

Konferencja
Londyńska.

Dnia 26 Lutego Konferencja zajmowała się sprawą Armenji i Kurdystanu. Na posiedzeniu Anglija i ~~Francja~~ reprezentowane były przez Lord Curzon'a i Berthelet'a, gdyż Briand udał się

wraz z Lloyd George'm do wiejskiej rezydencji tego ostatniego w Chequers na t.z. "week end" /koniec tygodnia/, gdzie o wiele ważniejsze sprawy, a mianowicie odszkodowań niemieckich były dyskutowane. To też posiedzenie nosiło charakter raczej konsultacyjno-informacyjny niż decydujący.

Armenję Turecką reprezentował Boghos Nubar Pasza, zaś Rosyjską /Erywan'/ - Aharonian.

Boghos Nubar Pasza żądał zupełnej niepodległości dla Armenji na zasadzie ścisłego wykonania warunków Traktatu Sewrskiego oraz domagał się od Rządu Angory gwarancji, zabezpieczających prawa Ormian w Cylicji w formie miejscowego samorządu. Aharonian protestował przeciwko niedawno zawartemu traktatowi między byłym Rządem Erywańskim a Kemalem, na mocy którego Kars i Ardahan miały być przyznane Turcji, i odmawiał ~~mu~~ mocy obowiązującej, jako nie zatwierdzonego. Delegaci Ormiańscy nie wysuwali zresztą wcale projektu utworzenia "Wielkiej Armenji", obejmującej Sylicję.

W imieniu Turcji przemawiał Bekir Sami Bey, przywódca Delegacji Angorskiej, który, choć przyznał zasadę niepodległości Armenji, lecz twardo obstawał przy zatrzymaniu przez Turcję Karsu i Aleksandropola, odrzucił on również potrzebę autonomji Kurdystanu, przewidzianą w traktacie, motywując to tem, iż Kurdzi są już odpowiednio przedstawieni w Narodowym Zgromadzeniu w Angorze i że niema powodu przypuszczać, że są oni ze swej obecnej sytuacji niezadowoleni.

Lord Curzon, przyznając wprawdzie, że ogólne warunki uległy nieco zmianie od czasów podpisania Traktatu w San Reno, dodał jednak, że Wielkie Mocarstwa trwają w postanowieniu utworzenia "Zjednoczonej i trwałej Armenji", że leży to w interesie Rządu Tureckiego w Azji Mniejszej, by granice, które zaakceptowały wszystkie układające się strony, zostały zwrócone Armenji, której narodowa egzystencja winna być zabezpieczona. Berthelot oświadczył, że intencją Francji jest po wycofaniu się z okupacji wojskowej w Cylicji, zabezpieczenie w tym rejonie interesów Ormiańskich.

Pewne formalne propozycje co do możliwych modyfikacji klauzul Traktatu Sewrskiego,

tyczących się Armenji i Kurdystanu zostaną "w świetle nowych wydarzeń" przedłożone Najwyższej Radzie. Armenji zapewnionym będzie dostęp do morza, zapewne przez Trebizond w warunkach, analogicznych do Statutu Gdańska i Fiume. Ponadto nie ulega żadnej wątpliwości, że Sprzymierzeńcy nie uznają Traktatu, przyznającego rejon Karsu Turcji, a który został zeszłego lata siłą narzucony Armenji przez Nacjonalistów Tureckich.

Dnia 4 Marca Konferencja wysłuchiwała odpowiedzi Delegacji Greckiej i Tureckiej na propozycję Wielkich Mocarstw z dnia 25 Lutego w sprawie wysłania Międzynarodowej Komisji, do Tracji i Jonji, mającej na miejscu raz jeszcze zbadać etnograficzne stosunki w tych rejonach i w ciągu 2 miesięcy zraportować wyniki Najwyższej Radzie, która na ich podstawie miałaby zawyrokować ostatecznie o przynależności tych rejonów.

Kalegeropoulos, Grecki Prezes Ministrów, oświadczył, że Narodowe Zgromadzenie w Atenach, liczące w swym gronie przywódców wszystkich Partji oraz posłów z samej Tracji, w dniu 28 Lutego jednogłośnie wypowiedziało się przeciwko przyjęciu propozycji Międzynarodowej Komisji; propozycji, która byłaby równoznaczna z abdykacją praw Grecji, okupionych długim męczeństwem i usankcjonowanych Traktatem Sevreskim.

Bekir Sami Bey, w imieniu Tureckiego Wielkiego Narodowego Zgromadzenia w Angorze oświadczył, że przyjmuje propozycję Wielkich Mocarstw lecz pod warunkiem, (1) że Grecka Administracja w odnośnych rejonach Tracji i Wilajetu Smyrny będzie natychmiast usunięta i zastąpiona Międzysojuszniczą, a to w celu, by inwestycje mogły być prowadzone sprawiedliwie i bez gwałtu pod bezpośrednim nadzorem i efektywną kontrolą Wielkich Mocarstw ponieważ, jak doniosły świeże telegramy, Grecy używają koercyjnych środków celem wymuszania na tamtejszej Muzułmańskiej ludności podpisania deklaracji w sensie zatrzymania Greckiej Administracji (2) że inne prowizje Traktatu będą przystosowane do warunków,

"niezbędnych dla istnienia wolnej i niepodległej Turcji". Pod tym względem należy rozumieć przede wszystkim Art. 232 Traktatu, na zasadzie którego Turecki Minister Skarbu nie ma prawa przedłożenia Budżetu Tureckiemu Parlamentowi bez uprzedniego zatwierdzenia przez Międzysojuszniczą finansową Komisję, przewidzianą w Art. 231. Powyższy warunek uważany jest, jako niewspółmierny z egzystencją niezależnej Turcji.

Urzędowy tekst Deklaracji Greckiej i Tureckiej podaje się w załączniku No. 2.

Na skutek tych deklaracji, z których Grecka bezwarunkowo odrzuca propozycję Wielkich Mocarstw, Turecka zaś przyjmuje ją tylko warunkowo, Najwyższa Rada postanowiła cofnąć swą propozycję z dnia 25 Lutego i zastąpić ją rokowaniami między Grecką i Turecką Delegacjami za pośrednictwem Najwyższej Rady w sprawie koncesji, które Grecja gotowa jest w rejonach Wschodniej Tracji i Smyrny uczynić na korzyść Turcji. Koncesje te zapewne nie wyjdą poza ramy pewnych gwarancji religijnych dla Turków w Adryanopolu oraz autonomicznego samorządu dla Wilajetu Smyrny.

Pozatem jednak zaczyna przeważać punkt widzenia Angielski, że koncesje na korzyść Turcji winne być uczynione nie tylko przez Grecję lecz przede wszystkim przez Wielkie Mocarstwa. Tak więc na Konferencjach między Lordem Curzon'em, Berthelot'em i Dżavid Beyem, b. Tureckim Ministrem Finansów i jednym z leaderów Komitetu Zjednoczenia i Postępu, który przybył do Londynu 3 Marca, postanowiono przeprowadzić następujące modyfikacje w Traktacie Sevreskim:

- (1) Kurdystan powraca do Turcji z miastami Wan i Bitlis. Przy należność Karsu ma być zdecydowana arbitrażem.
- (2) Przyznanie Turcji kredytu à conto tureckiej własności, zabranej przez Aljantów w terytorjach, przyznanych im na mocy Traktatu, a wynoszącej od 2 do 3 miliardów franków, które mają być zakredytowane Turcji, jako część spłaty kosztów okupacji Aljanckiej.

PLISUDSKI
INSTITUTE
SHIVES
V York

256

3/. Udzielenie Turcji prawa ściągania podatków z Chrześcijańskich poddanych, którzy na zasadzie kapitulacji nie podlegają Tureckiej jurysdykcji.

Modyfikacje powyższe będą jeszcze rozpatrywane na plenarnem posiedzeniu Konferencji.

Sprawa
Odszkodowa-
wan.

Na 2-gą część Konferencji Londyńskiej, traktującą sprawę odszkodowań niemieckich, przyjechali: Marszałek Foch z Generałem Weygand i Desticker. Francuscy ministrowie: Wojny - Barthou, Skarbu - Doumer; zniszczonych okręgów - Loucheur; Laurant i Lord d'Abernon, francuski i angielski Ambasadorowie w Berlinie; Generał Nollet, Przewodniczący Komisji Rozbrojenia Niemiec; signor Meda, Włoski Minister Skarbu; Generał Maglinse, Szef Sztabu Generalnego Belgijskiego.

28 Lutego przyjechała delegacja Niemiecka, licząca około 60 osób, z których urzędowi przedstawiciele Niemiec są następujący: Dr. Simons, Minister Spraw Zagranicznych, przewodniczący; Dr. Goepfert, Szef Sekcji Prawnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych; von Simson z tegoż Ministerstwa; Schöeder, sekretarz Ministerstwa Skarbu; Bergmann z tegoż Ministerstwa; Lewald z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych; von La Suiere z tegoż Ministerstwa; Generał von Seeckt, Naczelny Wódz Armji Niemieckiej.

Sztab tego ostatniego stanowią:

Generał Stempel, Podpułkownik Michelis, Major Marheine i kapitan von Goldhammer. Marynarkę reprezentuje Admirał Reimann.

Dnia 1 Marca odbyła się posiedzenie Konferencji, na którym, na wezwanie Lloyd George'a, Dr. Simons przedłożył kontr-propozycje niemieckie na warunki Traktatu Wersalskiego w formie postanowień ostatniej Konferencji Paryskiej.

Kontr-propozycje te, których szczegółowa analiza podana jest w załączniku No. 3, wyrażają się w ogólnym zarysie w sposób następujący:

Obecna wartość 226 miliardów marek, zażądanych przez Ententę, obliczona jest przez Niemców, jako wynosząca 50 miliardów w zko-

cie /£2.500.000/. Z tej sumy Niemcy spłaciły już 20 miliardów /£1.000.000/. Pozostałe 30 miliardów /£1.500.000/ Niemcy proponują spłacić przy pomocy międzynarodowych pożyczek, wolnych od wszelkich podatków, w krajach które je wypłacą. Pierwsza z tych pożyczek winna wynosić 8 miliardów marek /£400.000/. Oprócz tego Niemcy płacić będą w przeciągu lat 5 roczną indemnizację, wynoszącą 1 miliard marek /£50.000.000/. Reszta długu odszkodowawczego, niepokryta przez pożyczką, będzie oprocentowana na 5% à conto powyższych rocznych spłat.

Propozycje te są uzależnione od następujących warunków:

- 1/2 Plebiscyt na Śląsku Górnym wypadnie na korzyść Niemiec.
- 2/. i że handel światowy będzie uwolniony od istniejących skrupowań oraz że ekonomiczna swoboda i równość będą zapewnione.

Powyższe kontr-propozycje niemieckie przyprowadziły Aljantów w zdumienie. Lloyd George natychmiast odparł, że one zupełnie są niezadowolniające /disappointing/ i że Niemcy nie zdają sobie sprawy z rzeczywistego stanu rzeczy. W wyniku spowodowały one natychmiastowe skonsolidowanie frontu Ententy, która bez najmniejszego wahania postanowiła je odrzucić. Niemcy popełniły więc znów na tem pierwszym posiedzeniu z Ententą wielki błąd psychologiczny, swą bezwzględnością i nieustępliwością jednocząc blok Anglo-Francuski zamiast go rozluźnić.

To też na następnem posiedzeniu dnia 3 Marca Lloyd George w znakomitem przemówieniu, jednym z najlepszych, które kiedykolwiek wygłosił, /zakładnik No. 4/ ^{wypowiedział} druzgocące oskarżenie przeciwko Niemcom, zakończone przedłożeniem formalnego ultimatum, żądającego przyjęcia przez Niemcy decyzji Paryskiej do dnia 7-go Marca o 12-ej. W razie odmowy Aljanci postanowili:

1/. Zająć miasta ⁱⁱⁱ Dinsburg, Ruhrort i Dusseldorf na prawym brzegu Renu;

2/. Uzyskać decyzję swych odnośnych parlamentów, zobowiązującą obywateli wypłacać swym Rządowi pewną część sum, należnych Niemcom za importowane niemieckie towary; ta część ma być pobierana przez Rządy a conto odszkodowania. To się stosuje do towarów nabywanych w Anglii i każdym innym kraju sprzymierzonym, od Niemiec.

3/. a/. Cło, pobierane przez niemieckie urzędy celne na zewnętrznej granicy okupowanego terytorjum, winno być wypłacane Komisji Reperacyjnej.

b/. Cło to w dalszym ciągu winno być pobierane zgodnie z taryfą niemiecką.

c/. Szereg urzędów celnych ma być czasowo zainstalowany na Renie i na granicy przyczółków mostowych, zajętych przez wojska sprzymierzone; taryfa celna, według której cło ma być pobierane na tej linii z towarów tak przy ich imporcie jako też eksporcie, - winna być ustalona przez Sprzymierzoną Wysoką Komisję terytorjum Renńskiego, zgodnie z instrukcjami Rządów Sprzymierzonych.

Niemcy jednakże, którym przedewszystkiem chodzi o uniknięcie sankcji, wyłuszczonej w ultimatum Ententy, niezawodnie przedłożą na dzisiejszem posiedzeniu nowe kontr-propozycje, które będą zajmowały, poniekąd, pośrednie miejsce między ich kontrpropozycjami z dnia 1 Marca a postanowieniami Konferencji Paryskiej.

Wskazuje na to umieszczone w dzienniku "Sunday Times" z dnia 6 Marca interview Dr. Simons'a (zał. No.5) oraz fakt, że 5 Marca ten ostatni konferował nieurzędowo z Lloyd George'm i Briand'em.

Sytuacja tego ostatniego jest nader trudna. Otrzymał on bowiem od Parlamentu Francuskiego imperatywny i ściśle określony Mandat praktycznego przeprowadzenia w Londynie uchwał Paryskich. O ile Konferencja Londyńska zmodyfikuje na niekorzyść Francji, a tylko o takiej modyfikacji może być mowa, postanowienia Paryskie, wówczas nie ulega żadnej wątpliwości, że Gabinet Briand'a będzie przez Parlament Francuski obalony, a do steru rządów powołany ów istotny kandydat zarówno Izby Posłów jak i Senatu - Poincaré. W jego gabinecie takę Ministra Wojny obejmie powtórnie Lefèvre, a wówczas samodzielna zbrojna akcja Francji przeciwko Niemcom stanie się nieunikniona. W akcji tej Poincaré mieć będzie cały naród francuski za sobą.

Niebezpieczeństwo sytuacji obecnej polega na tem, że Niemcy, nauczone eksperymentem dnia 1 Marca, zapewne przedłożą dzisiaj Konferencji takie kontrpropozycje, które rozbiją zwąnty dotychczas front Entente'y, jako możliwe do przyjęcia przez Anglię, ^{lecz/} odchylające się zarazem od uchwał Paryskich i przez to niezadawalniające Francję w zupełności. O ile Briand takie kontrpropozycje zaakceptuje, będzie on obalony przez Parlament po powrocie do Francji, o ile je zaś w Londynie odrzuci, może to wywołać ostry rozdzwitek między Anglią i Francją i co zatem idzie rozwiązanie Entente'y.

7 załącz.

Za zgodność:

(-) Kłoczkowski

G. G. G. G.

Kontr Admirał W.P.

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

260